

דף הלימוד מוקדש על ידי דבורה אופנהיים לעילוי נשמת אמה מורתה מרים בת עקיבא

מתן על הפרק

מפגש מחודש עם התנ"ך

מלכים ב' פרקים ט"ו-ט"ז

פרק טו עוסק בעיקרו בירידתו של בית יהוא, עם הירצחו של זכריהו בן ירבעם. לאחר ירידת בית יהוא מגיעה תקופה של מרידות ורציחות המובילות לאי יציבות פנימית ולחולשה מדינית, שבשיאן מתרחשת הגלות הראשונה של צפון ממלכת ישראל בידי אשור. בפרק טז מתוארת מלכותו השלילית של אחז מלך יהודה, הפועל נמרצות לשינוי אופיו של המקדש, מחזיר עבודה זרה שהכריתו קודמיו ומוסיף עליה משלו.

"וַיִּקְרְאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים" < בקיאות

פרק ט"ו

1 "וַיִּנְגַע ה' אֶת הַמֶּלֶךְ וַיְהִי מִצְרָע עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיֵּשֶׁב בְּבַיִת הַחֲפָשִׁית" (ה)
מלכות עזריהו נזכרת בפרקנו בקיצור נמרץ ומסופר בו על הצטרעותו שבאה כעונש אלהי. עיינו בדה"ב כ"ז, טז-כ, ועימדו על הזיקה בין חטאו של עזריהו (המכונה בדה"י עוֹזִיָּהוּ) לבין חטאי קודמיו: אמציה אביו, ובייחוד יואש.

2 עקבו אחר חילופי המלכים בפרקנו, ועמדו על תהליך ההידרדרות של ממלכת ישראל כפי שהוא מתגלה בפרטים הבאים:

א) כמה מלכים מסיימים את חייהם בעקבות קשירת קשר וכמה מתים באופן טבעי?

ב) היכן מתבצעים מעשי הקשר? (י, יד, כה).

ג) תקופת המלוכה: כמה זמן מלכו זכריהו בן ירבעם, שלום בן יבש ופקחיה בן מנחם.

ד) הלחץ האשורי: כיצד מסתיימת עליית אשור בפעם הראשונה (יט-כ) ובפעם השניה (כט)?

פרק ט"ז

3 "וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם אֶת בְּנוֹ הָעֶבְרִי בְּאֵשׁ כְּתַעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ ה' אֶתְּם מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

א) השוו את התיאור בפסוקנו לתיאור בפסוק המקביל בדה"ב כ"ח, ג ועימדו על השינויים בין שני התיאורים.

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennerl Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

02-5944555 • טל: perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים

ב) האיסור על העברת הבן באש נזכר בויקרא י"ח, כא ונחלקו המפרשים בטיבו. עיינו בדברי רש"י ורמב"ן ועמדו על שתי האפשרויות בהבנת האיסור.

רש"י: וזו היא עבודתה, שמוסר בנו לכומרים והכומרים עושין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש.

הרמב"ן חלק עליו, והביא לדבריו ראיה ממעשי אחז: ועם כל זה הנראה בעיני מהכרע הפסוקים כי היה הבן למאכולת האש, שהכתוב אומר (יחזקאל כ"ג, לז): 'וגם את בניהן אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה', ושם נאמר 'ובשחטם את בניהם לגלוליהם', שהיו מעבירין אותו באש עד שישרף או שימות באש והיא שחיטתו... ומצאתי שכתוב באחז: 'וגם את בנו העביר באש כתועבות הגוים אשר הוריש ה' אותם מפני בני ישראל' ובדברי הימים נאמר 'ויבער את בניו באש כתועבות הגוים אשר הוריש...', אם כן ההעברה היא הבערה באש ממש.

4 עליית רצין ופקח נזכרת גם בישיעהו ז', א-ב. מה מנבא שם ישעיהו לאחז (ג-ט), וכיצד מגיב אחז על פי פרקנו (פסוקים ז-ח). שימו לב ללשון הפניה של אחז לתגלת פלאסר. למי מתאימה בדרך כלל פניה כזו, ומה משמעות הפנייתה למלך אשור?

5 פעולותיו השונות של אחז במקדש ניצבות במוקד הפרק (י-יא, יב-טו, יז-יח). התמקדו בנקודות הבאות: מה מעמד המלך במקדש? אילו סדרים משנה המלך במקדש ומדוע? השוו בין יחסו למלך אשור ליחסו למקדש ה'.

לסיכום ראו את דברי **הרד"ק**:

וכל זה שעשה לא עשה אלא דרך בזיון והכעסה... ומתחילה שם המזבח שעשה לפני מזבח ה' ועשה אותו עיקר ומזבח ה' טפל לו, וכאשר הכעיס עוד השחית כלי בית האלהים וסגר הדלתות שלא יכנס אדם שם.

"וַיְבִינּוּ בַּמֶּלֶךְ אֶת הַרְחֵבָה"

מלכותו של אחז מתאפיינת בשינויים בבית המקדש, בהחדרת פולחנים נוכריים ליהודה ולירושלים, ומצטיירת כאחת התקופות השליליות ביותר בממלכת יהודה. תיאור מפורט מעט יותר של חטאי אחז מופיע בדה"ב, כ"ח, כג-כד:

וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דְרָמְשֶׁק הַמְּכִים בּוֹ וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מְלָכֵי אֲרָם הֵם מַעֲזָרִים אֹתָם לָהֶם אֲזַבְּחָם וַיַּעֲזְרוּנִי וְהֵם הָיוּ לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאסֶף אַחֲזָאֵת כְּלֵי בַּיִת הָאֱלֹהִים וַיִּקְצֹץ אֶת כְּלֵי בַּיִת הָאֱלֹהִים וַיִּסְגֹר אֶת דְּלָתוֹת בַּיִת ה' וַיַּעַשׂ לוֹ מִזְבְּחוֹת בְּכָל פְּנֵי בִירוּשָׁלַם.

המדרש מרחיב במניעיו ובתוצאותיו של מעשי אחז:

... כל מקום שנאמר 'ויה' - צרה... 'ויהי בימי אחז' (ישעיהו ז', א). מה צרה היתה שם? 'אדם מקדם ופלשתים מאחור' וגו' (שם ט', יא). משל למלך שמסר את בנו לפידגוג והיה פידגוג שונא אותו. אמר: אם אני הורג אותו עכשיו נמצאתי מתחייב למלך, אלא הריני מושך את מיניקתו ממנו והוא מת מאליו. כך אמר אחז: אם אין גדיים אין תיישים, אם אין תיישים אין צאן, אם אין צאן אין רועה, אם אין רועה אין העולם. כך אמר אחז: אם אין קטנים אין תלמידים, ואם אין תלמידים אין חכמים, ואם אין חכמים אין תורה, ואם אין תורה אין בתי כניסיות ובתי מדרשות, אם אין בתי כניסיות ובתי מדרשות אין הקב"ה משרה שכירתו בעולם. מה עשה? עמד ונעל בתי כניסיות ובתי מדרשות, וה"ד' צור תעודה חתום תורה בלימוד' (ישעיהו ח', טז). ר' חוניה בשם ר' לעזר: למה נקרא שמו אחז, על שום שאחז בתי כניסיות ובתי מדרשות... כיון שראו הכל שאחז בתי כניסיות ובתי מדרשות התחילו צווחין ווי ווי, 'ויהי בימי אחז'.

(ויקרא רבה (מרגליות) פרשת שמיני יא)

מכון חורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. מתן על הפרק. מתן ירושלים